

23.2.2001

2582/4/98

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

VARUSMIEHEN PALVELUSKELPOISUUS (seloste)

Sotilaslääkäri kertoi joukko-osastossa suoritun tarkastuksen yhteydessä varusmiehestä, jonka hän oli heti palveluksen alussa esittänyt siirrettäväksi D-luokkaan eli vapautettavasti pysyvästi kaikesta palveluksesta myös sodan aikana. Varusmies oli ollut kolarissa, jossa hänelle oli tullut aivoruhje. Tästä johtuen hänellä oli havaittu taipumusta väkivaltaisuuteen. Hänet oli tuomittu muun muassa pahoinpitelystä. Lääkärin mielestä asianomaisen henkilön läsnäolo oli vaaraksi sotilasyhteisössä, jossa käsiteltiin päivittäin aseita. Sotilasläänin komentajan tekemällä päätöksellä varusmies oli myöhemmin kuitenkin siirretty E-luokkaan eli vapautettu toistaiseksi palveluksesta kolmeksi vuodeksi.

Lääkärin epäilyn mukaan muutokseen oli saattanut vaikuttaa se, että varusmiehen isä, joka palveli upseerina puolustusvoimissa, oli ollut yhteydessä sotilasläänin esikuntaan. Lääkärintarkastuskorttiin tehdyn merkinnän mukaan varusmiehen isä oli ollut puhelimitse yhteydessä myös joukko-osaston lääkäriin ja sanonut, että hänen poikansa "olisi saatava pidempään yrittää".

Pääesikunnan mukaan isän yhteydenotot eivät olleet vaikuttaneet palveluskelpoisuuden arviointiin. Sotilasläänin sotilasyllilääkäri ei ilmoituksensa mukaan tuntenut varusmiehen vanhempia eivätkä he olleet häneen yhteydessä.

Puolustusvoimien ylilääkärin lausunnon mukaan lääkärit saattavat perustellusti päätyä erilaisiin arvioihin saman henkilön palveluskelpoisuudesta. Hänen mukaansa tässä tapauksessa palveluskelpoisuusluokka E saattoi tulla kyseeseen yhtä perustellusti kuin palveluskelpoisuusluokka D.

Varusmiesten omaisten yhteydenotot tarkastuksen suorittaneisiin lääkäreihin ovat pääsääntöisesti kyselyjä, joissa tiedustellaan päätöksenteon perusteita pyrkimättä kuitenkaan vaikuttamaan itse ratkaisuihin. Vain muutamassa tapauksessa yhteydenotot ovat ylilääkärin lausunnon mukaan olleet luonteeltaan sellaisia, että ne voitaisiin tulkita epäasiallisiksi vaikutusyrityksiksi.

Kysymyksessä oleva varusmies oli sittemmin siirretty palveluskelpoisuusluokkaan C eli vapautettu kokonaan rauhan ajan palveluksesta.

Oikeusasiamies Lehtimaja totesi kannanottonaan seuraavan.

"Tässä asiassa ei ole osoitettavissa, että isän yhteydenotto olisi tosiasiallisesti vaikuttanut hänen poikansa palveluskelpoisuuden arviointiin sotilasläänin esikunnassa. Puolustusvoimien ylilääkärin mukaan myös siirto palveluskelpoisuusluokkaan E on ollut lääketieteellisesti perusteltavissa.

Lääkärintarkastuskorttiin tehtyjen merkintöjen perusteella voidaan kuitenkin epäillä, että varusmiehen isä oli pyrkinyt vaikuttamaan poikansa palveluskelpoisuuden määrittelyyn. Sotilasläänin esikunnassakin asiaa oli asiakirjoihin siellä käsin tehtyjen muistiinpanojen perusteella selvitetty tarkemmin nimenomaan sen vuoksi, että kyseessä oli ollut upseerin poika.

Ratkaisujen objektiivisuus kaikissa ja varsinkin kantahenkilökunnan omaisten asevelvollisuusasioissa tulee pystyä takaamaan. Puolustusvoimien toiminnan puolueettomuuden ja uskottavuuden kannalta on tärkeää, ettei edes epäilyjä kantahenkilökunnan omaisten erityiskohtelusta pääse syntymään. Henkilökunnalle tulee korostaa, etteivät painostukseksi tai muuten epäasiallisiksi vaikuttamisyrityksiksi tulkittavat yhteydenotot saa vaikuttaa asevelvollisia koskeviin päätöksiin. Saatan tämän käsitykseni Pääesikunnan ja muiden asiassa selvityksiä antaneiden tietoon."